

Darželinukai tampa pirmokais: Vaiko konstitucijos – lengvesniam mokslų startui

Vaiko tapimas mokiniu – rimtas iššūkis tiek patiems vaikams, tiek tėvams bei mokytojams. Pirmiausia dėl naujų pareigų vaikams – lankyti mokyklą, ruošti pamokas, darniai įsiliėti į naują kolektyvą ir pan. Siekdami vaikams, tėvams ir pedagogams padėti lengviau įveikti šį pereinamąjį laikotarpį, geriau perprasti bei tinkamai derinti vaiko teises ir pareigas, vaiko teisių gynėjai kiekvienam pirmokui dovanoja Vaiko konstituciją. Šią jau trečius metus puoselėjamą tradiciją šiemet papildė dovana dar tik besiruošiantiems į mokyklą vaikams – teisių ir pareigų plakatas.

Šiais metais šalies ugdymo įstaigas pasiekė rekordinis Vaiko konstitucijos leidinių skaičius – rugsėjį jie atsidurs ant daugiau nei 31 tūkstančio pirmokų suolų. O ikimokyklinukams padovanota per 13 tūkstančių plakatų.

Vaiko teisių apsaugos ir įvaikinimo tarnybos direktorės Ilmos Skuodienės teigimu, naujų mokslo metų pradžia pirmokams gali kelti ne tik džiaugsmą dėl prasidedančio be galo įdomaus ir turiningo naujo gyvenimo etapo, bet ir šiek tiek nerimo patekus į dar nepažįstamą aplinką. Todėl labai svarbu padėti jiems tinkamai adaptuotis joje visiems laikantis bendrą Vaiko konstitucijoje išdėstytą taisyklių. Kad adaptacija vyktų sklandžiau ir greičiau tiek vaikams, tiek būsimiems jų mokytojams ir tėvams, nuspręsta su vaiko teisėmis ir pareigomis iš anksto supažindinti ir vaikus, kurie lanko parengiamąsias grupes.

„Mūsų misija paprasta, bet tuo pačiu labai svarbi – mažos, bet vertingos knygelės pagalba prisidėti prie pilietiškos, sąmoningos jaunosios kartos ugdymo, pradėdant nuo pačių mažiausiųjų, kurie leisdami į mokslo kelionę dar tik tyrinėja pasaulį, ieško atsakymų, mokosi naujų dalykų apie save ir aplinkinius, susipažįsta su naujomis taisyklėmis ir atsakomybėmis, jaukinasi įvairias emocijas, patirtis, – sako I. Skuodienė. – Tikimės, kad mūsų dovana – Vaiko konstitucija – padės jiems atsakyti į daugumą klausimų ir bus geras patarėjas ir pagalbinkas jaukinantis suaugusiųjų pasaulį“.

Psichologė pataria pirmokų tėvams atlikti „namų darbus“ iš anksto

Tarnybos psichologė Neringa Martišienė pritaria, jog perėjimas iš darželio į mokyklą būsimam pirmokui yra didelis pokytis, nes vaikui gali būti sunku atsisveikinti su darželyje egzistavusiu žaidimų bei laisvės pasauliu ir sklandžiai priimti mokyklos siūlomas naujas tvarkas ir taisykles.

„Šiuo laikotarpiu didėja vaiko, o kartu ir jo tėvelių atsakomybė jaudinantis, kaip pavyks vaikui adaptuotis naujoje aplinkoje. Laukia ir nepatirti iššūkiai – laiko planavimas, kada ir kaip ruošti pamokas, kaip tai suderinti su kitomis veiklomis, žaidimais, draugystėmis. Naujos pareigos turėtų būti derinamos su visomis vaiko teisėmis, taip pat ir žaidybine bei kūrybine

veikla, kuri yra neatskiriama vaiko vystymosi ir mokymosi elementas“, – akcentuoja N. Martišienė.

Psichologė pataria suaugusiesiems nepalikti vaiko pereinamuoju etapu vieno tvarkytis su užklupusiomis naujovėmis, o padėti jam visapusiškai: kuo daugiau kalbėtis, klausti, kas jį neramina, nenuvertinti jo jausmų, priimti juos, išbūti su jais. Svarbiausia susidėlioti dienotvarkę, nuspręsti, kam skirti prioritetus bei drauge prisiminti vaiko turimas teises ir pareigas, kurios apibrėžtos Vaiko konstitucijose.

„Stengiantis sumažinti būsimo pirmoko nerimą tinka visa, kas suteikia daugiau informacijos apie laukiančius iššūkius. Tad tėvams rugsėjui reikėtų ruošti iš anksto ir skirti pakankamai laiko papasakoti apie mokyklos tvarką, būsimas pareigas ir visada pasiruošusius pagelbėti įveikti kilsiančius iššūkius suaugusiuosius – mokytojus. Svarbu paminėti vaikui, kad jo teisė mokytis suteikia jam galimybę siekti didelių tikslų, tačiau ir įpareigoja. Tėveliai turėtų atminti, kad ši pareiga yra svarbesnė už kitas veiklas namuose“, – sako psichologė.

Anot jos, tėvams vertėtų nepamiršti, jog mokykloje pagrindinis dėmesys skiriamas ne vien mokslo temai, bet ir kitų teisių bei pareigų ugdymui, kurios svarbios ne tik mokyklos erdvėje, bet ir visuomenėje.

„Paprastais žodžiais ar pavyzdžiais paaiškinkite vaikui jo teises į garbę ir orumą, asmens neliečiamybę ir nediskriminavimą. Atkreipkite jo dėmesį, kad šios teisės sukuria pareigą nepažeisti kitų žmonių tokių pačių teisių, t. y. bendraklasių, mokytojų, mokyklos personalo, su kuriais vaikas susitiks kas dieną. Paaiškinkite, kad nepriklausomai nuo to, kokias pareigas užima darbuotojas, kelintoj klasėje yra vaikas, visų teisės yra lygios, vienodai svarbios ir saugomos“, – pirmokų tėvams primena N. Martišienė.

Mokytoja siūlo išlaikyti balansą tarp pagalbos vaikui ir jo savarankiškumo ugdymo

Vilniaus Gerosios Vilties progimnazijos pradinė klasių mokytoja Aurelija Kunigėlienė antrina, jog pirma klasė – naujas etapas vaiko gyvenime, kuriame daug jaudulio ir nerimo, todėl kalbantis su būsimo pirmoku apie mokyklą reikėtų labai realiai nupasakoti apie tai, kas vyksta pamokose, pertraukų metu ar po pamokų. Tačiau mokytoja pastebi, jog tėvai, norėdami palengvinti savo pirmoko mokyklinį gyvenimą, dažnai susitapatina su vaiku ir perima beveik visas jo pareigas ir atsakomybes.

„Dažnai pirmoko tėvai jaučiasi taip, lyg patys dar kartą eitų į pirmą klasę bei daugelį dalykų atlieka už patį vaiką. Pavyzdžiui, sudeda mokyklines priemones į kuprinę, atėję į klasę pasako mokytojais informaciją, kurią puikiai išdėstytą ir pats pirmokas. Tokiais atvejais

Darželinukai tampa pirmokais: Vaiko konstitucijos – lengvesniam mokslų startui

vaikas, neradęs kuprinėje pieštuko, pyksta ant mamos ar tėčio, kad jo neįdėjo, arba, iškilus problemai klasėje, nieko nesako mokytojai“, – patirtimi dalijasi A. Kunigėlienė.

Jos teigimu, pernelyg didelė tėvų pagalba pirmokui gali tapti „meškos paslauga“, kai neugdomas vaiko pasitikėjimas savo jėgomis bei savarankiškumas. O šios mokinio savybės, anot jos, yra pagrindas sėkmingam ugdymuisi.

Kitas kraštutinumas, kurį įvardija mokytoja – požiūris, kad vaikas jau pirmokas, todėl turi visiškai be niekieno pagalbos vykdyti naujas pareigas.

„Pareigų vykdymas, atsakomybės prisiėmimas yra įgūdis, kuris savaime neatsiranda. Čia tas pats, kaip važiuoti dviračiu. Tėvai nesitiki, kad vaikas, atsisėdęs ant dviračio, ims minti pedalus, daryti posūkius, saugiai stabdyti. Todėl nereikia manyti, kad pradėjęs lankyti mokyklą pirmokas be pagalbos gebės susidėti visas reikiamas priemones, pasirūpinti savimi probleminėje situacijoje. Tėvų ir mokytojų pareiga būti šalia, kuomet vaikas mokysis tapti savarankišku, atsakingu. Tai lyg „prilaikyti dviratį iš galo“, neminant už vaiką pedalus, bet ir nepaleidžiant jo iš karto savarankiškai važiuoti“, – sako A. Kunigėlienė.

Mokiniai žino savo teises, bet nepamiršta ir pareigų

Vaiko konstitucijose apibrėžtų teisių ir pareigų svarbą bei išmanymą, ruošiantis ne tik į pirmą klasę, bet ir vyresniems moksleiviams pritaikant žinias mokykloje bei už jos ribų, įvardija ir Vaikų tarybos nariai Liepa Veronika Borevičiūtė ir Vytenis Jurgelionis.

„Šiais laikais vaikams labai daug aiškinama apie jų teises, kurias išties svarbu žinoti, bet reikia suvokti, kad su teisėmis kartu ateina ir pareigos. Pavyzdžiui, jeigu aš noriu turėti teisę šeimoje išsakyti savo nuomonę, kur galėtumėme vykti savaitgalį, turiu prisiminti pareigą išklausti ir gerbti kitus šeimos narius, atsižvelgti į jų nuomonę, kuri nebūtinai gali sutapti su manąja“, – sako L. V. Borevičiūtė.

Prisimindama save pirmoje klasėje mokinė teigia iškart supratusi pareigą mokytis, tačiau neslepia, jog prireikė šiek tiek laiko suvokimui, jog klasėje ji nėra vienintelė, kurią reikia išklausti, kad mokytoja turi skirti savo dėmesį ir kitiems bendraklasiams, nes visi vaikai turi vienodas teises būti pastebėti, išgirsti ir įvertinti.

Jai pritaria moksleivis Vytenis Jurgelionis, kurio nuomone, vienos dažniausių pareigų, kurias mokiniai apleidžia – atsakingai mokytis ir gerbti kitus asmenis.

„Dažnai vaikai pamiršta savo pareigą atlikti namų darbus, nors mokytojai tai vis primena. Daugeliui vis dar trūksta suvokimo, kaip pagarbiai išklausti kitą žmogų ir priimti jo

Darželinukai tampa pirmokais: Vaiko konstitucijos - lengvesniam mokslų startui

nuomonę. Vaikams dar reikėtų pasimokyti, kaip taikiai spręsti konfliktus, būti draugiškiems vieniems su kitais“, - vardija V. Jurgelionis.

Moksleiviai džiaugiasi, jog mokykloje iškilus situacijoms, kuriose netinkamai suprastos vaiko turimos teisės ar pamirštos iš jų kylančios pareigos, dažnai sulaukiama mokytojų pasiūlymo paskaityti Vaiko konstituciją ir prisiminti bei kartu aptarti visiems galiojančias tiesas.

